

Orientările ICC cu privire la denunțare

Pregătite de Comisia Anti-corupție a ICC

A. Introducere

1. Nici o diminuare a corupției și a fraudei economice

Frauda rămâne una dintre cele mai problematice aspecte în lume, indiferent de țara în care activează compania, sectorul industrial sau dimensiunea acesteia. Un sondaj extensiv desfășurat în 2007 cu participarea a 5428 de companii din 40 de țări a conchis că peste 43% din respondenți au suferit una sau mai multe crime economice semnificative pe parcursul ultimilor doi ani. În pofida atenției autorităților de reglementare și a investițiilor companiilor în controale, nivelul actual al crimelor economice și daunelor financiare și non-financiare asociate nu s-a redus semnificativ.

Frauda economică distruge valoarea acționarilor, amenință dezvoltarea întreprinderilor, pune în pericol oportunitățile de angajare și subminează guvernarea corporativă bună. Prin urmare, întreprinderile vor considera să instituie instrumente interne eficiente și potrivite pentru a combate fraudă economică și corupția. Sondajul indică că companiile ce folosesc îndrumări efective și programe de conformare sunt mai puțin vulnerabile față de crimele economice¹.

Autorii potențiali ai fraudelor trebuie să înțeleagă că datorită instrumentelor interne de management al riscurilor, există o probabilitate mai mare de detectare și că cei care încalcă codurile de etică, regulamentele și normele legale ale companiei vor fi supuși în mod consistent sancțiunilor potrivite pentru infracțiuni². Frauda poate fi detectată prin intermediul auditului intern, extern, a managementului riscurilor, securității corporative, dar și, într-o mare măsură, prin denunțare.

Forța de muncă a companiei reprezintă o sursă valoroasă de informații care poate fi aplicată la identificarea unei probleme potențiale și abordarea acesteia înainte de a cauza pagube semnificative reputației companiei sau acționarilor acesteia³.

International Chamber of Commerce

38, Cours Albert 1er, 75008 Paris, France
Telephone +33 1 49 53 28 28 Fax +33 1 49 53 28 59
Website www.iccwbo.org E-mail icc@iccwbo.org

¹ PricewaterhouseCoopers, Servicii de investigații și judiciare, „Crima economică: oameni, cultură și controale”, cel de-al 4-lea Sondaj Global bienal privind crimele economice, 2007, p. 22.

² *Ibidem*, p. 4.

³ Institutul Contabililor Certificați în Anglia și Wales, „Îndrumar pentru comitetele de audit”, martie 2004.

2. Denunțul, un instrument eficient de detectare a fraudei

Cercetările profesionale internaționale recente arată că denunțul, pe lângă alte instrumente ca managementul resurselor umane și controalele interne și externe reprezintă o sursă majoră de detectare a comportamentului fraudulos în întreprinderi. Un studiu efectuat de o firmă internațională de contabilitate⁴ arată că mai puțin de 25% de fraudele descoperite în întreprinderile care au participat la sondaj sunt descoperite datorită sistemului de denunțare instituit de către aceste companii.

Totuși, mai există o anumită reticență în lumea de afaceri în ce privește utilizarea raportării interne a fraudei de către angajații companiei, deoarece un alt sondaj profesional, care a inclus 13 state europene⁵ a arătat că doar 33% din respondenți au declarat că compania lor are o linie fierbinte. Diferențele culturale, cerințele legale și obstacolele psihologice mai fac introducerea denunțării problematică în anumite jurisdicții.

3. Regulele ICC privind conduita și recomandări

Convinsă că auto-reglementarea oferă o protecție efectivă a intereselor corporative, ICC a elaborat pe parcursul anilor reguli care au drept scop lupta împotriva corupției și altor forme de fraudă economică. În particular, ICC a încurajat companiile să introducă politici eficiente de prevenire care le pot proteja de consecințele grave ale fraudei economice.

Regulele ICC privind comportamentul de combatere a extorcării și mituirii din 2005 recomandă ca politicile anti-corupție și codurile adoptate de întreprinderi să „ofere canale confidențiale pentru a ridica întrebări, căuta sfaturi sau a putea raporta încălcările fără teama de răzbunare”⁶. Această Recomandare ICC este comentată pe larg în Capitolul Zece al Manualului de practici corporative al ICC „Lupta împotriva corupției”, elaborat de Michael N. Davies, Q.C.

ICC din Franța a luat inițiativa să emită instrucțiuni privind aspectul important de introducere a mecanismelor de denunțare în întreprinderi.

4. Scopul Orientărilor ICC cu privire la denunțare

Scopul acestor Orientări este să ajute companiile să creeze și să implementeze programe interne de denunțare stabilind indicații practice, care pot servi drept un punct de referință folositor, realizând cât se poate de mult obiectivele formulate în anumite țări despre unele aspecte ale sistemului de denunțare. Aceste Orientări se bazează pe o experiență și practică mare a companiilor membre ale ICC dintr-un număr mare de sectoare și jurisdicții. Ele sunt inspirate de un număr mare de prevederi legale internaționale și naționale.

⁴ KPMG Forensic, „Profilul unui Fraudator”, Sondaj 2007, p. 26.

⁵ Ernst & Young, „Un sondaj privind atenuarea riscurilor de fraude în 13 state europene”.

⁶ Comisia anti-corupție a ICC, „Combaterea extorcării și mituirii”: Regulele ICC privind comportamentul și Recomandări, ediția 2005, Articolul 7.

5. Sursele naționale și internaționale de drept privind denunțarea

Prevederile legale privind denunțarea, fie interne sau externe, sunt enumerate mai jos deoarece servesc drept indicații valoroase pentru organizarea raportării în cadrul companiilor:

a) Convențiile internaționale

Convenția Inter-Americană împotriva corupției (articolul III, secțiunea 8) din 29 martie 1996, solicită părților să ia în considerație adoptarea *sistemelor de protejare a funcționarilor publici și a cetățenilor, care cu bună credință, raportează acte de corupție, inclusiv protecția identității acestora.*

Convenția Națiunilor Unite împotriva corupției din 9 decembrie 2003 (articolul 33) solicită fiecărui stat parte să ia în considerație incorporarea în sistemul său legal național *măsuri corespunzătoare de asigurare a protecției împotriva oricărui tratament nejustificat al oricărei persoane care raportează cu bună credință și din motive rezonabile autorităților competente orice fapte ce țin de infracțiunile stabilite în conformitate cu Convenția.*

Convenția penală a Consiliului Europei privind corupția din 27 ianuarie 1999 (articolul 22) solicită fiecărei părți să adopte *măsuri care sunt necesare pentru a oferi protecție efectivă și corespunzătoare pentru cei ce raportează infracțiunile penale stabilite în conformitate cu [prevederile relevante ale Convenției].*

Convenția penală a Consiliului Europei privind corupția din 4 noiembrie 1999 (articolul 9) solicită fiecărei părți să stipuleze *în legislația sa națională protecția adecvată împotriva oricărei sancțiuni nejustificate pentru angajații care au motive rezonabile să suspecteze corupția și care raportează cu bună credință suspiciunea unor persoane sau autorități responsabile.*

Convenția Uniunii Africane privind prevenirea și combaterea corupției din 11 iulie 2003 (articolul 5) solicită statelor să adopte *măsuri care asigură raportarea de către cetățeni a cazurilor de corupție fără să le fie frică de răfuiala ulterioară.*

b) Legislația națională selectată

1. Regatul Unit: Legea privind dezvăluirea intereselor publice 1998 (PIDA) oferă protecție avertizorilor de integritate, care fac anumite dezvăluiri cu bună credință și în interesul public și le permite acestor persoane să acționeze în ce privește victimizarea.

2. Statele Unite: Actul Sarbanes-Oxley din 2002 (secțiunea 806) oferă protecție avertizorilor de integritate care sunt angajați în companiile cotate la bursă împotriva răzbunării în cazurile de fraudă.

Manualul Bursei de valori din New York (NYSE) privind admiterea valorilor

mobiliare (Secțiunea 303A.10)⁷ stipulează că companiile cotate la bursă trebuie să adopte un Cod de etică pentru directori, ofițeri și angajați. În comentarii se stipulează că fiecare cod de etică trebuie să conțină standarde și proceduri de conformare care vor facilita funcționarea efectivă a Codului și *inter alia* procedurile de denunțare și protecția avertizorilor de integritate.

3. Franța: Act nr. 2007- 1598 din 13 noiembrie 2007 (articolul 9) modifică Codul Muncii și interzice orice discriminare împotriva unei persoane, care a raportat sau a convins un martor să raporteze corupția unui angajator sau autorităților. Orice lege discriminatorie va fi declarată nulă și neavenită.

c) **Recomandări de către organizațiile publice internaționale**

Orientările OCDE pentru întreprinderile multinaționale din 2000 (Capitolul II, articolul 9) recomandă ca întreprinderile să „*se abțină de la acțiuni discriminatorii sau disciplinare împotriva angajaților, care bona fide raportează managementului sau autorităților competente despre practicile care contravin legislației, Orientărilor sau politicilor întreprinderii*”⁸.

B. Orientările ICC cu privire la denunțare

- 1) Întreprinderile sunt încurajate să creeze în cadrul organizațiilor lor și în calitate de parte integrantă a programului de integritate, un sistem de denunțare, proporțional mărimii și resurselor sale.
- 2) Un astfel de sistem de denunțare are scopul să:
 - (i) primească și să întrețină în confidențialitate deplină toate solicitările rezonabile pentru sfaturi și îndrumări privind problemele de conduită în afaceri, precum și probleme de etică ridicate de angajații întreprinderii și subdiviziunile sau afiliații lor (grupul), dar și, în orice măsură posibilă, de către orice agenți ai grupului, furnizori și clienți; și să;
 - (ii) primească și gestioneze, la cea mai inițială etapă posibilă, de către aceleași categorii de persoane, toate rapoartele privind apariția, existența sau suspectarea încălcării legilor și regulamentelor în vigoare, a codului de conduită a întreprinderii sau a Regulilor de Conduită ale ICC de combatere a extorcării și mituirii și Recomandările, care ar putea prejudicia serios

⁷ A se vedea și Secțiunea 4350 din Manualul NASDAQ privind admiterea valorilor mobiliare.

⁸ Comentariile la această prevedere sună în felul următor: *În rezultatul unor practici eficiente de auto-reglementare, de regulă, se așteaptă ca întreprinderile să promoveze conștientizarea angajaților cu privire la politicile companiei. Se mai recomandă și garanții pentru a proteja activitățile de denunțare bona fide (de bună credință), inclusiv protecția angajaților care, în absența măsurilor corective în timp util sau în fața unui risc rezonabil de acțiune negativă pentru angajare, va raporta autorităților competente despre practicile care contravin legislației. Deși prezintă o relevanță deosebită pentru inițiativele anti-mită și de mediu, o astfel de protecție este de asemenea relevantă pentru alte recomandări din aceste Orientări.*

întreprinderea și grupul, dacă nu se întreprind măsuri corective.

- 3) Întreprinderile vor desemna angajați de nivel înalt cu o reputație imaculată și experiență mare de lucru să fie responsabili de managementul și administrația unităților lor de denunțare. Acești angajați vor avea o autonomie largă în cadrul întreprinderii și vor raporta celui mai înalt nivel din grup.

Ca parte a acestor aranjamente, o întreprindere poate desemna o firmă din afara grupului specializată să primească și proceseze rapoartele de denunțare. Această firmă trebuie să fie independentă, de o reputație imaculată și trebuie să ofere garanții corespunzătoare de profesionalism și confidențialitate.

- 4) Fiecare întreprindere va defini individual tipul de canale de comunicare pe care vrea să le utilizeze pentru scopurile de denunțare: comunicarea verbală sau scrisă, comunicarea telefonică (linia de apel gratuită sau linie fierbinte) sau comunicare computerizată (Intranet) sau oricare alt instrument potrivit.

Întreprinderile vor fi încurajate să folosească aceste canale de comunicare în cât mai multe limbi vorbite în diferite țări de operare posibil.

- 5) Un sistem de denunțare ca parte a întreprinderii sau parte a programelor de integritate voluntare ale întreprinderilor va avea succes, dacă nu va fi supra reglementat din exterior.

Totuși, întreprinderile sunt conștiente de faptul că în anumite jurisdicții și medii culturale și din cauza că *inter alia* protecția datelor și îngrijorări în materie de legislația muncii, restricții legale au fost impuse asupra procedurilor de denunțare, cu care acestea vor fi obligate să se conformeze.

- 6) Fiecare întreprindere individuală poate decide, luând în considerație legea aplicabilă a fiecărei țări, unde va fi instituit un sistem de denunțare:

- i) dacă raportarea în baza sistemului de denunțare va fi obligatorie sau voluntară, și
- ii) dacă raportarea poate fi făcută atât în mod anonim, cât și public.

Atunci când optează pentru un sistem de denunțare, o companie ar putea lua în considerație mediul său cultural, precum și problemele cu privire la protecția confidențialității și a riscului de raportare incorectă.

Dacă o întreprindere consideră că raportarea este făcută în bază voluntară, angajații săi ar putea opta pentru raportarea unui caz serios după cum este definit în § 2 de mai sus, în baza oricărei alte proceduri interne sau externe, care este disponibilă.

- 7) Toate rapoartele avertizorilor de integritate vor fi primite, înregistrate și procesate diligent.

Despre ICC

Camera de Comerț Internațională (ICC) este o organizație de afaceri mondială, un organ reprezentativ care vorbește cu autoritatea din numele întreprinderilor din toate sectoarele oriunde în lume. ICC promovează un sistem deschis de comerț internațional și investiții și o economie de piață, precum și ajută corporațiile de afaceri să facă față provocărilor și oportunităților de globalizare. Directorii de companii și experții, în baza apartenenței globale la ICC, stabilesc poziția businessului pe mai multe probleme de comerț și politică de investiții, precum și subiecte tehnice vitale. ICC a fost fondată în 1919 și astăzi aceasta grupează mii de companii și asociații membre din 130 de țări.